

Remissvar på betänkandet Tryggare idrottsarrangemang (SOU 2025:46)

(Ju2025/01007)

AIK Fotboll AB (härefter AIK Fotboll) väljer härmed att inkomma med synpunkter på rubricerat betänkande.

Inledningsvis kan nämnas att AIK Fotboll är del av Föreningen Svensk Elitfotboll (SEF) som är en annan remissinstans. AIK Fotboll ansluter sig till, och står bakom, det remissvar som lämnats in av SEF.

AIK Fotboll önskar för egen del att lämna ytterligare synpunkter på betänkandet enligt följande.

AIK Fotboll är en av de idrottsföreningar i Sverige som årligen attraherar flest besökare. Vi delar den bild som målas upp på s. 56 i utredningen nämligen att antalet besökare de senaste åren ökar för varje år, och att ökningen fortsätter. Samtidigt visar statistiken på att antalet ordningsstörningar minskar. För oss är det tydligt att publikökningen inte endast beror på föreningens sportsliga framgångar utan också för att våra besökare upplever våra arrangemang som en plats för nöje, umgänge och känna tillhörighet till någonting.

Vår grundinställning och ambition är att alla våra arrangemang ska hålla högsta möjliga säkerhet och vi värnar om att så sker. Det är viktigt att våra besökare upplever att våra idrottsarrangemang kännetecknas av en känsla av säkerhet och trygghet.

Rättssäkerhet och proportionalitet

AIK Fotboll har en farhåga, om utredningens förslag införlivas i dess helhet, att våra besökare upplever att det råder en särslagstiftning på våra arrangemang i jämförelse med samhället i övrigt. Förslaget om presumtion för tillträdesförbud vid ett mycket vittomfattande antal ageranden försämrar förutsebarheten för våra besökare att kunna avgöra vad som är tillåtet och inte under våra arrangemang. Våra besökare känner till vad som utgör brott och att det leder till kännbara konsekvenser att begå brott. Utredningen föreslår dock att även icke brottsliga ageranden, som inte heller utgör ordningsstörningar enligt polislagen, ska kunna leda till tillträdesförbud och att det därvid även ska föreligga en presumtion för att tillträdesförbud ska meddelas. Vår uppfattning är att nämnda kan få våra besökare att uppleva att rättssäkerhet på våra arrangemang inte är detsamma som rättssäkerhet om de rör sig i övriga samhället.

Tillhörigheten till, i vårt fall AIK Fotboll, är en mycket stark kraft inom idrottssfären. Besökare som utanför våra idrottsarrangemang saknar gemensamma nämnare kan samlas i en gemensamhet under de 90 minuter som fotbollsmatcherna pågår oavsett åsikter eller oenigheter utanför arrangemanget. Det här skapar en stark känsla av tillhörighet och våra besökare identifierar sig i stunden som en AIK-supporter. Detta nämns för att understryka vikten av att den inarbetade exkluderingsstrategin upprätthålls eftersom våra besökare är förstående inför det faktum att andra besökare som missköter sig får konsekvenser för sina ageranden. När våra besökare upplever orättvisa i form av till exempel kollektiva eller godtyckliga konsekvenser, kan den nästintill totala majoriteten av våra besökare som sköter sig, trots allt sympatisera med den eller de som besökarna upplever som orättvist behandlade. För att motverka att detta sker behöver lagstiftningen vara förutsebar och ingripande åtgärder mot de enskilda måste vara proportionerliga.

AIK Fotboll är väl medvetna om att tillträdesförbud inte lagtekniskt är en påföljd eller ett straff. Vad som är en straffrättslig sanktion avgörs utifrån de s.k. Engel-kriterierna (Engel m.fl. mot Nederländerna). Ett annat avgörande från Europadomstolen som är intressant i sammanhanget är Zolotukhin mot Ryssland. Av avgörandena framgår att det inte är den inhemska lagstiftningens beteckning av en sanktion som avgör huruvida det är ett straff. Om utredningens förslag införlivas där tillträdesförbud kan drabba alla och

envar utan koppling till ett givet idrottsarrangemang och där både förbudstiderna och straffsanktionerna i tillträdesförbudslagen skärps kraftigt, föreligger utrymme för att beteckna tillträdesförbudet som en straffrättslig sanktion enligt Europakonventionen. Här bör nämnas särskilt att i tidigare utredningar har tillträdesförbudet liknats vid kontaktförbud enligt lag om kontaktförbud. Intrycket läsaren får av nu aktuell utredning är att tillträdesförbudet ska användas som bestraffning.

Alldeles oavsett ovan upplevs ett tillträdesförbud som ett straff för den enskilde. Om våra besökare upplever att de kan bli bestraffade för någonting som inte är brottsligt, eller som över huvud taget inte leder till konsekvenser i ett annat sammanhang i samhället, riskerar även detta leda till att våra besökare upplever våra arrangemang som mindre rättssäkra än i övriga samhället.

Att ett tillträdesförbud kan begäras prövat genom allmän domstol kommer inte försvaga besökarens känsla av att det råder en särlagstiftning på våra arrangemang. En domstolsprocess för den enskilda är komplicerad och sker utan ombud med myndigheter och organisationer som motparter.

AIK Fotboll lägger stora resurser på att våra arrangemang ska vara säkra ur samtliga aspekter. Att våra besökare upplever våra arrangemang som mindre rättssäkra än övriga samhället, och med sanktioner som endast gäller för våra arrangemang, riskerar att få motsatt effekt och polarisera våra besökare gentemot AIK Fotboll och myndigheter och pånyttföda den misstro vi upplevde för några år sedan innan exkluderingsprincipen införlivades. Sedan exkluderingsprincipen infördes har förtroendet för oss som förening och myndigheterna ökat. Det är av stor vikt för tryggheten på våra idrottsarrangemang att det förtroende som arbetats fram av idrottsföreningarna tillsammans med polisen de senaste åren upprätthålls.

Något om införandet av kriminalisering av osjälvständiga brottsformer

Att införa osjälvständiga brottsformer för brott mot ordningslagen riskerar att försvåra förutsebarheten för våra besökare att veta vad som är tillåtet och inte vid våra arrangemang. Till exempel om förberedelse till brott mot maskeringsförbudet på idrottsarrangemang införlivas riskerar besökare att misstänkas för brott när dessa har vanlig klädsel anpassad efter väderlek. Våra arrangemang är utomhusevenemang och våra besökare behöver vidare färdas utomhus till idrottsanläggningen. En halsduk eller annan halsbonad som rådande väderlek krävt på vägen till idrottsanläggningen riskerar att bli grund för brottsmisstanke om personen bär sådan på sig till och från idrottsarrangemanget.

Utredningen föreslår vidare som exempel att en person som håller upp ett tygskynke, under vilket andra personer maskerar sig, ska kunna dömas för förberedelsebrott. Det är mycket vanligt att tygskynken hålls upp i olika läktararrangemang, eller för att göra andra yttranden både positiva och negativa, och det är svårt för våra besökare att från åskådarplats avgöra vad skynket eller banderollen syftar till. Det är fråga om stora skaror av människor över stora ytor. Våra besökare ska kunna känna sig trygga med att delta i en sådan manifestation utan rädsla för att misstänkas för brott. Detta är ett av flera exempel där besökaren kan uppleva en osäkerhet kring om denne gör någonting högst skyddsvärt i form av att nyttja yttrandefrihet eller tvärtom begå ett klandervärt agerande som riskerar ett tillträdesförbud eller straff.

Det ska erinras om att förberedelse- och försöksbrott har i sig inte äventyrat säkerheten på arrangemangen förrän brotten fullbordas. AIK Fotboll har en farhåga att en sådan kriminalisering riskerar att påverka och förändra beteendet hos ett stort antal besökare av rädsla för risken att de ska kunna misstänkas för brott.

Dagens lagstiftning är i delar tillräcklig

Utredningen föreslår ett flertal repressiva åtgärder. Framför allt utmärker sig två av dessa åtgärder. Dels införandet av ett nytt brott, grovt brott mot ordningslagen, och dels att tillträdesförbuden ska vara som kortast ett år och som längst fem år.

Vad det gäller grovt brott mot ordningslagen kan följande nämnas. Den stränga straffskalan, samma straffskala som till exempel sexuellt övergrepp mot barn, riskerar att bidra till våra besökares upplevelse om att det råder särlagstiftning på våra idrottsarrangemang. Detsamma gäller att brottet ska utgöra ett artbrott. Båda dessa omständigheter riskerar att öka våra besökares känsla att våra arrangemang har en strängare lagstiftning än övriga samhället. Det är till exempel konsekvensfritt att inneha ”en större mängd/antal” pyrotekniska varor utanför en idrottsanläggning.

Beträffande längden på tillträdesförbudet är det vår uppfattning att majoriteten av de personer som blir meddelade tillträdesförbud förtjänar en andra chans och att en förbudstid om sex månader i många fall är tillräckligt för att förbudspersonen under förbudstiden reflekterar över sitt eget agerande och sedan inte på nytt agerar på ett sätt som riskerar att störa våra arrangemang. Det är även vår uppfattning att den skala som nu gäller, med förbudstider upp till tre år, inte används i dess helhet. Det är mycket ovanligt med förbudstider på två år och uppåt. Åklagare och domstolar borde tillämpa hela den skala som idag står tillbuds i stället för att den längsta förbudstiden ökas till fem år. Det går också att fråga sig om det går att förutse en risk för en persons agerande så långt som fem år fram i tiden.

Tillträdesförbud om minst ett år är även långt i förhållande till den markanta utvidgningen av förbudsgrundande handlingar vilket riskerar att få våra besökare att uppleva att tillträdesförbudet inte står i proportion till det agerande som ligger till grund för förbudet.

Avsnitt 8. Övriga åtgärder för tryggare idrottsarrangemang

Det är AIK Fotbolls uppfattning att avsnittet, i de delar det rör arrangörer av idrottsevenemang, inte lämpar sig i utredning om kommande lagstiftning när avsnittet inte avhandlar just lagstiftning. I stället förefaller det som att politiska styrdokument ska ge direktiv till hur idrottstörelen ska arbeta. Förslagen som förs fram innebär svåra frågeställningar på detaljnivå som kräver expertis. I AIK Fotbolls dialog med polismyndigheten är det återkommande att våra olika roller till idrottsarrangemanget och rollacceptansen är väsentlig för en samverkan. Det är AIK Fotbolls uppfattning att eventuella åtgärdsförslag tas fram av den part som är bäst lämpad för det.

Utöver ovan hänvisar AIK Fotboll till SEF:s remissvar i dess helhet.

AIK Fotboll